

Národní parky České republiky

zrcadlo změn naší přírody a společnosti

Jan Štursa

Správa Krkonošského národního parku

Náplň referátu

- z dávné historie počátků zřizování NP v světě a v Evropě
- co se dělo v České kotlině před vyhlášením našeho první národního parku
- osobnosti ze zákulisí příprav KRNAP
- koncepční posun od ochrany jednotlivostí k ochraně rozsáhlých území
- co se odehrávalo na poli velkoplošné ochrany přírody do roku 1992
- přijetí zákona 114/92 Sb. a dění před a po jeho zrodu
- dišputace na principem zonací a nad rozsahem povolených a zakázaných činností
- jak se měnil pohled veřejnosti na národní parky ČR v souvislosti s jejich velkými kauzami v uplynulých 25 letech
- diskuse kolem statutů našich NP a jejich rozmanitých nálepek v rámci evropských a celosvětových projektů a programů
- využívání přírody versus její ochrana – dva póly jednoho procesu, co tlumit a co regulovat, aby NP byly skutečnou vizitkou vztahu naší společnosti k přírodě

Od NP Yellowstone přes Švédsko až do Krkonoš

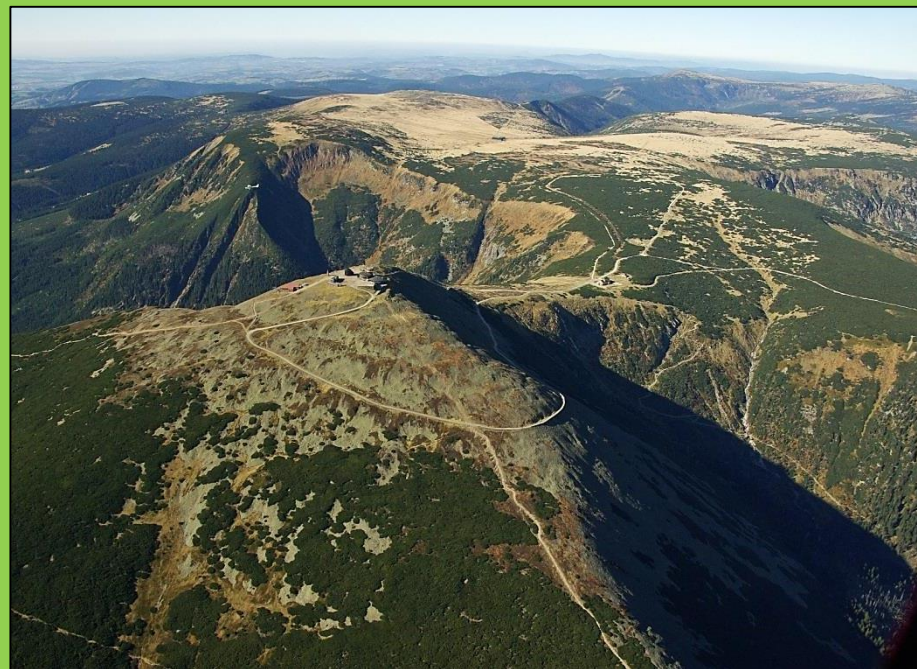
1872

1909

1963

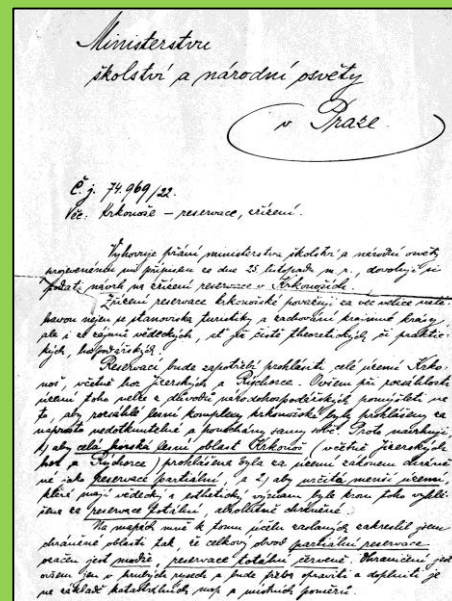
Co předcházelo v České kotlině zřízení prvního českého národního parku

hrabě A. Languelval Buquoy - Žofínský prales a Hojná voda

kníže Jan Schwarzenberg - Boubínský prales

hrabě Jan Harrach - Strmá stráň v Krkonoších

prof. František Schustler - 1923 návrh na zřízení
krkonoško-jizerského přírodního parku

Události a osobnosti ze zákulisí příprav Krkonošského národního parku

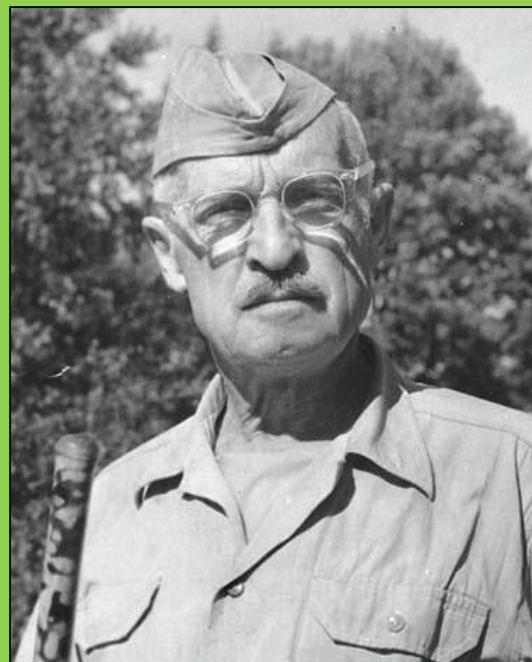
Dvě časové etapy vyhlášení 1952 - 8 státních přírodních rezervací
1960 – 4 další SPR

1962- schválení Územního plánu rajonu Krkonoš

17. května 1963 – vyhlášení Krkonošského národního parku na základě
nařízení vlády č. 41/1963 Sb. (KPN již od r. 1959)

Alois Zlatník
Odolen Kodym
Karel Kavina
Zdeněk Pilous
Josef Mařan
Jaroslav Veselý
Zdeněk Vulterin

Jindřich Ambrož
Josef Šourek
Zdeněk Pilous

Od ochrany druhů k ochraně rozsáhlých území a přírodních funkcí a procesů

vyhláška o ochraně druhů rostlin a živočichů

zákon o ochraně přírody - statuty SPR a dalších VCHÚ

zřizování CHKO v České republice

rozdíly v kategoriích VCHÚ - národní park a chráněná krajinná oblast

přístup k managementu a odstupňovaná ochrana přírody v zónách VCHÚ

- přísné rezervace, řízené rezervace, ochranná pásma
- zemědělská a lesnická činnost (srovnání KRNAP a CHKO Jizerské hory)
- pastevní a požárový management, kosení luk
- návštěvní řády a jejich restriktivní pojetí (např. ochrana druhů versus jejich sběr jako léčivek nebo kosení luk)
- odstraňování nepůvodních druhů v I. zóně VCHÚ

Přelomový rok 1992 – přijetí zákona č. 114/92 Sb.

Diskusní klub moudrých lidí, kteří v té době figurovali na naší ochranářské scéně

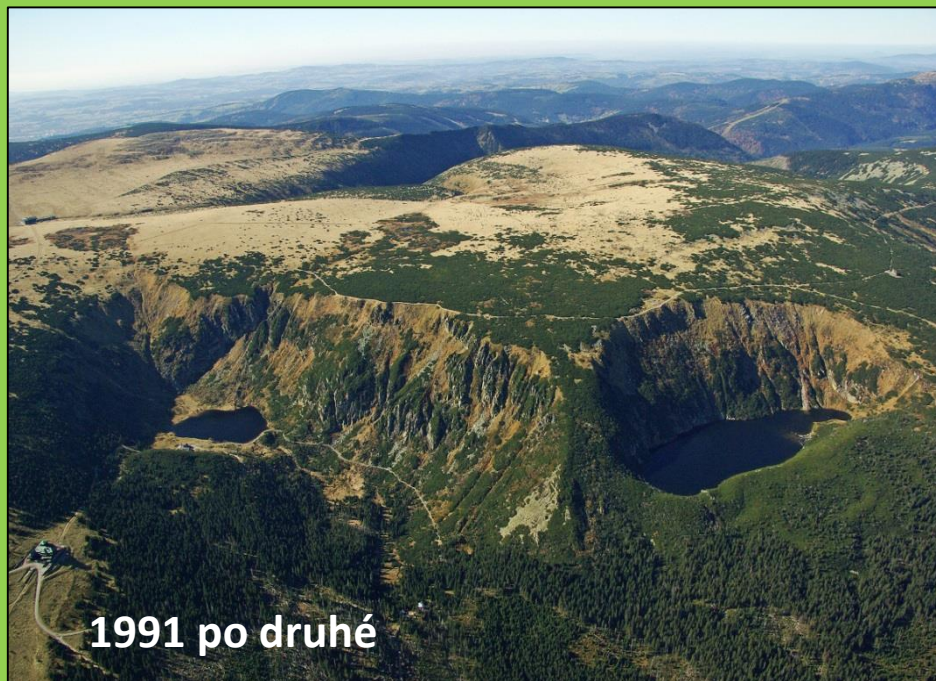
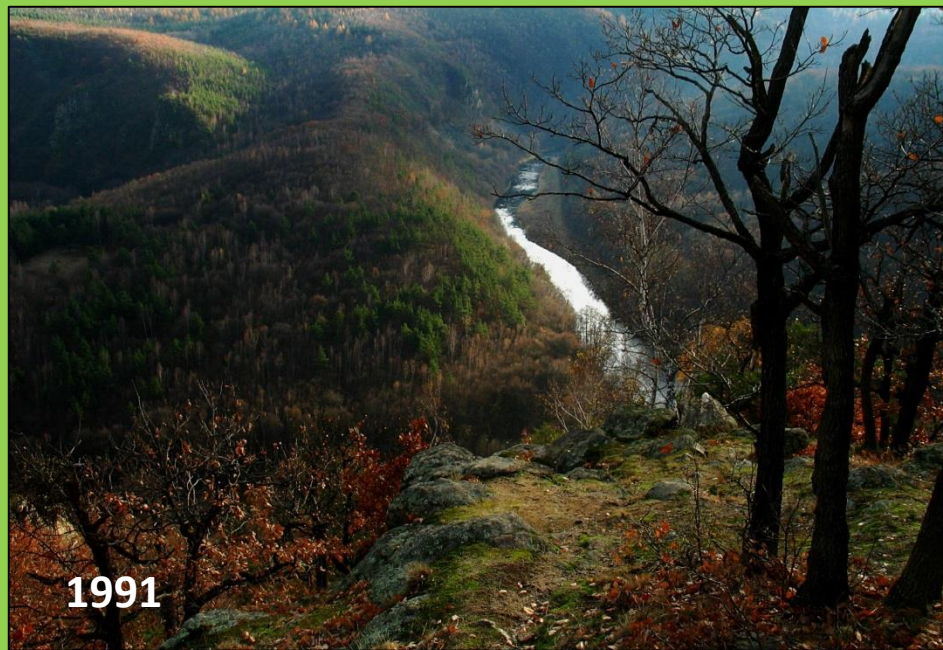
- J. Vavroušek, B. Moldan, F. Urban, I. Dejmal. J. Květ a desítky dalších zkušených ochranářů a vědeckých pracovníků
- příprava paragrafového znění zákona v Parlamentu ČR
- zákon byl přijat a na řadu let významně ovlivnil a i v současné podobě stále ovlivňuje ochranu přírody v ČR (např. péče o lesy v NP a CHKO ČR)

Ke zřízení dalších českých národních parků došlo v r. 1991

- Národní park Šumava
- Národní Park Podyjí
- Krkonošský národní park (nové vyhlášení již existujícího NP)
- Národní park České Švýcarsko byl zřízen v r. 1999
- a jak to bude dál???

V současné době zauímají CHKO a NP přibližně 16% území České republiky, což nás stále řadí do první desítky zemí v rámci Evropy

Budoucí úvahy

Křivoklátsko

Jeseníky

nebo i další???

Co následovalo po přijetí zákona 114/1992 Sb.

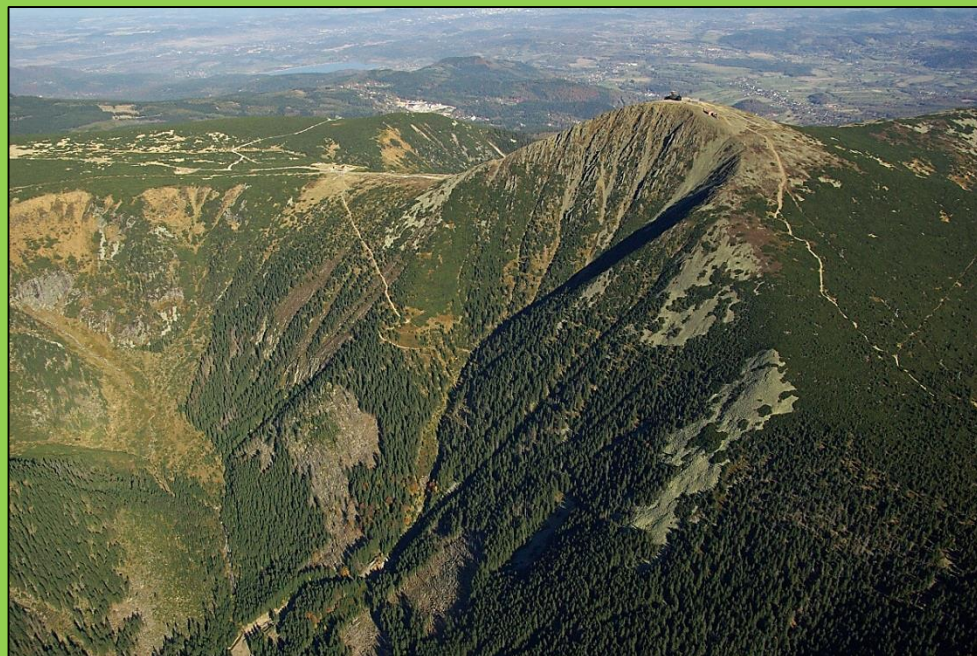
- počáteční celospolečenské nadšení
- postupné oklešťování zákona např. ztráta pravomocí ve sféře rozhodování o územním rozvoji
- diskuse o rozsahu státní správy a výkonu lesnického managementu v NP
- nástup podnikatelů především ve sféře rozvoje cestovního ruchu
- názorové rozdíly v přístupu k celospolečenskému využívání národních parků
- časté změny politické a rezortní – **17** ministrů ŽP z **8** politických stran
v průběhu let **1990 až 2016** = velké bitevní pole o přírodu a krajinu
- dopady kalamitních situací v lesích NP a jejich reflexe ve společnosti
- rozpory mezi ochranáři a vědeckou sférou např. k otázce zónace v NP
- aktivity nevládních organizací
- časté zneužívání neznalosti odborných problémů v komunální a politické sféře
- srovnání v přístupu k řešení těchto problémů v jednotlivých národních parcích
vypovídá o rozdílnosti přístupů sféry odborné, politické a komunální

Významné kauzy v jednotlivých parcích a jejich řešení

Krkonošský národní park

- problematika přístupnosti Sněžky
- vápenec na krkonošských cestách
- rozvoj sjezdového lyžování
- změny lesnického managementu po r. 1992 , podpora nadace FACE
a sladění filozofie přístupu k péči o lesy v KRNAP a KPN

Národní park České Švýcarsko

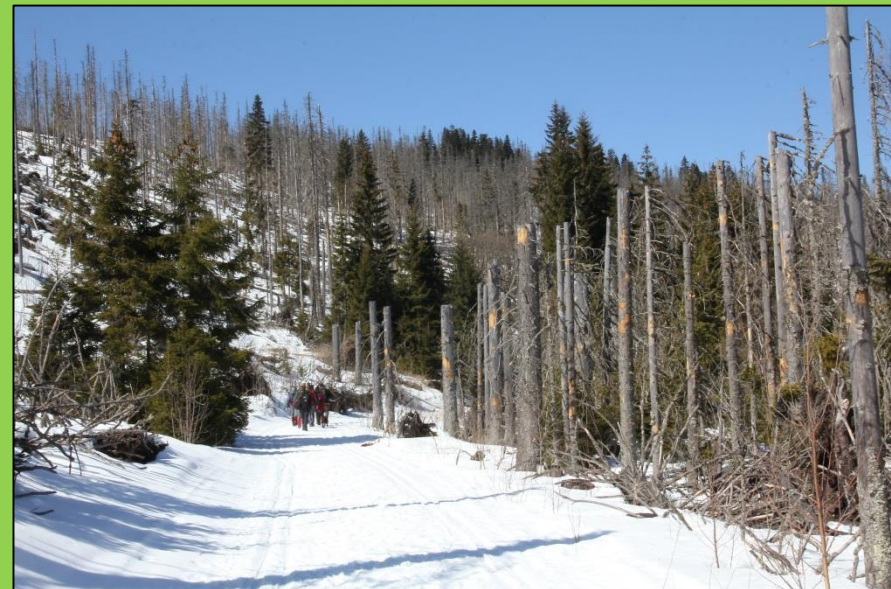
- řešení invazních druhů – borovice vejmutovka
- ochrana geo-biodiverzity kaňonu Labe

Národní park a CHKO Šumava

- přírodní kalamity větrné a biologické
- kalamity politické a nekončící dišputace odborné

Národní park Podyjí

- vodní režim řeky Dyje
- rybářství a management lovné zvěře

Role českých národních parků na mezinárodní scéně

s nárůstem nálepek pro NP ubývá srozumitelnosti pro veřejnost
zároveň však roste funkční propojení významů národních parků s celosvětovým
a zejména evropským pojetím ochrany přírody a jejím využíváním

- pro přírodu
- pro místní lidi
- pro návštěvníky
- projekty EUROPARC Federation (členství v EF, TransParcNet, Junior Rangers...)
- projekty UNESCO - MAB – Biosphere Reserves
- projekty IUCN vč. našich příspěvků v rámci celosvětových úmluv na poli biodiverzity
- projekty EU – Natura 2000 (EVL a PO)

Základní dilema pro budoucnost NP

Mají-li být národní parky reflexí stavu kulturní vyspělosti naší společnosti,
pak musíme společně vyznávat přístup, který je vyjádřen motem

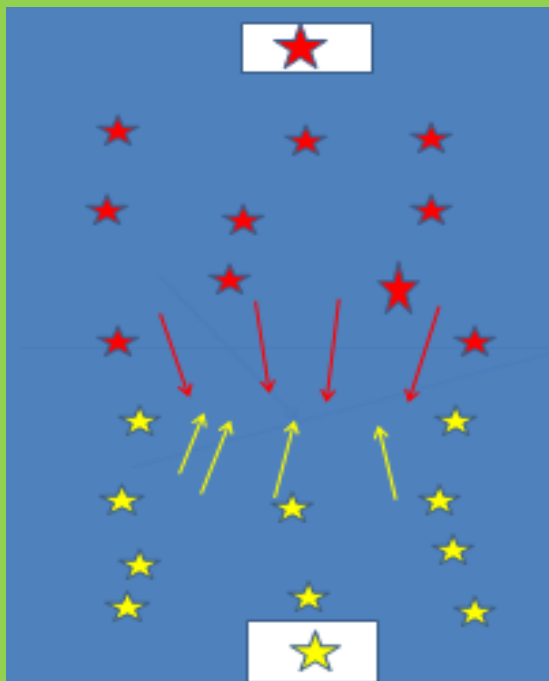
Chráníme přírodu pro člověka a nikoli před člověkem

Využívání přírody a její ochrana jsou dvě strany stejné mince

Aby tomu tak bylo, je nezbytné,
abychom nehráli proti sobě na jednom hřišti,
ale společně diskutovali kolem jednoho stolu

Tím stolem je naše příroda a naše budoucnost

***Děkuji za
pozornost***

